

Date: 21st April-2026

**ZAMONAVIY YOSHLAR DUNYOQARASHIDA DIN VA DUNYOVIY ILMLAR
UYG'UNLIGI.**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19697608>

X.U. Samatov

Ilmiy maslahatchi

Muminova Farangiz

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Samarqand filiali Kompyuter
injeniringi fakulteti talabasi

Elektron pochta manzili: farangizmuminova632@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy yoshlar orasida din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi uyg'unlik masalalari tahlil qilinadi. Yoshlarning dunyoqarashi, diniy qadriyatlar va ilm-fan o'rtasidagi munosabatlar o'rganiladi.

Kalit so`zlar: yoshlar, din, ilm, dunyoviy, uyg'unlik.

Kirish. Zamonaviy yoshlar dunyoqarashi ko'plab omillardan ta'sirlanadi, jumladan, texnologik rivojlanish, ijtimoiy tarmoqlar va globalizatsiya. Ular o'z fikrlarini shakllantirishda keng ko'lamli axborot manbalaridan foydalanadilar, bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi va turli madaniyatlar bilan tanishishga imkon beradi. Biroq, bunday tezkor axborot oqimi, ba'zida, yoshlarning an'anaviy qadriyatlar va diniy e'tiqodlarini zaiflashtirishi mumkin. Din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi muhimlik, ayniqsa, yoshlar uchun juda ahamiyatlidir. Diniy e'tiqodlar ko'pincha insonning axloqiy va ma'naviy yo'l-yo'riqlarini belgilab beradi, bu esa ularning ijtimoiy hayotida muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, dunyoviy ilmlar, masalan, ilm-fan va texnologiya, yoshlarni zamonaviy muammolarni hal qilishga tayyorlaydi va ularning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada, din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash, yoshlar uchun barqaror va ma'naviy jihatdan boy hayot kechirishda muhim ahamiyatga ega. Bu ikkala soha o'rtasidagi o'zaro aloqalar, yosh avlodning kelajakdagi rivojlanishida hal qiluvchi omil bo'lishi mumkin. Zamonaviy yoshlar, globalizatsiya va texnologik rivojlanish ta'sirida, o'z dunyoqarashlarini shakllantirishda yangi imkoniyatlarga ega. Ularning fikrlash tarzida din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi muvozanat muhim rol o'ynaydi. Bu ikki soha o'rtasidagi o'zaro ta'sir, yoshlarning ma'naviy va ilmiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularni hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Yoshlar va diniy qadriyatlar. Zamonaviy yoshlar orasida diniy qadriyatlar o'ziga xos o'rin tutadi. Ular diniy e'tiqodlarni o'z hayotlarida qanday aks ettirishlarini o'rganish, shuningdek, bu qadriyatlarning zamonaviy dunyoda qanday ahamiyatga ega ekanligini tushunish muhimdir. Yoshlar ko'pincha diniy amaliyotlarni o'z hayotlarida yangicha talqin etadilar, bu esa ularning shaxsiy e'tiqodlari va ijtimoiy muhitga bog'liq. Yoshlar orasida diniy e'tiqodlar, ko'pincha, individualizm va o'z-o'zini ifoda etish bilan bog'liq ravishda

Date: 21st April-2026

rivojlanadi. Bunday holatda, diniy qadriyatlar nafaqat an'anaviy e'tiqodlar sifatida, balki shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy mas'uliyatni anglash vositasi sifatida ham ko'riladi. Shu bilan birga, zamonaviy yoshlar o'rtasida diniy qadriyatlar va zamonaviy hayot tarzi o'rtasidagi ziddiyatlar ham mavjud bo'lib, bu ularning e'tiqodlari va amaliyotlariga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu jarayonlar yoshlarning ijtimoiy identitetini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, bu esa ularning jamiyatdagi o'rnini belgilaydi. Zamonaviy yoshlar orasida diniy qadriyatlar o'ziga xos o'rin tutadi. Ularning e'tiqodlari va amaliyotlari ko'pincha globalizatsiya va madaniy almashuv jarayonlari ta'sirida shakllanadi. Yoshlar, ko'pincha, an'anaviy diniy amaliyotlardan chetlashib, yangi va zamonaviy e'tiqod shakllarini qabul qilishadi. Bu holat, ularning diniy identitetini va ijtimoiy munosabatlarini o'zgartirib, jamiyatdagi o'z o'rnini qayta ko'rib chiqishga olib keladi. Diniy qadriyatlar, shuningdek, yoshlarning ruhiy salomatligi va axloqiy qarashlariga ham ta'sir ko'rsatadi.

Dunyoviy ilmlar va ularning ahamiyati. Dunyoviy ilmlar, asosan, insoniyatning tabiat va jamiyat haqidagi bilimlarini o'rganishga qaratilgan sohalardir. Ushbu ilmlar fizikadan kimyoga, biologiyadan ijtimoiy fanlargacha bo'lgan keng diapazonda rivojlanmoqda. Dunyoviy ilmlarning ahamiyati shundaki, ular insonlarning hayotini yaxshilash, texnologik taraqqiyotga hissa qo'shish va ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi. Yoshlar orasida dunyoviy ilmlarga qiziqishning oshishi, ularning ta'lim olish jarayonida yanada ko'proq o'rganishlarini ta'minlaydi. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning fikrlash qobiliyatini, ijodkorligini va muammolarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Yoshlar, dunyoviy ilmlar orqali, o'zlarini atrof-muhitga moslashtirish va global muammolarni tushunish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bunday bilimlar, shuningdek, ularning ijtimoiy faoliyatini kengaytiradi va jamiyatda o'z o'rnini topishga yordam beradi. Natijada, dunyoviy ilmlar yoshlarning shaxsiy va professional rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Dunyoviy ilmlar, insoniyatning bilim va tajriba to'plamini ifodalovchi muhim sohalardir. Ularning rivojlanishi tarixiy jarayonlar, madaniyatlararo almashinuv va ilmiy tadqiqotlar bilan bog'liq. Yoshlar orasida dunyoviy ilmlarning qabul qilinishi, ularning kelajakdagi rollari va ijtimoiy munosabatlarga ta'siri orqali ko'rinadi. Ushbu bilimlar, yosh avlodning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va global muammolarni hal etishda faol ishtirok etishlariga imkon yaratadi. Shunday qilib, dunyoviy ilmlar jamiyat rivojida asosiy o'rin egallaydi.

Din va ilm o'rtasidagi munosabatlar. Din va ilm o'rtasidagi munosabatlar tarixi uzoq va murakkabdir. Dastlab, ko'plab madaniyatlarda din ilmiy bilimlarni shakllantiruvchi asos sifatida qabul qilingan. O'rta asrlar davomida, masalan, islom sivilizatsiyasida ilm-fan va din bir-birini to'ldirgan, ilmiy tadqiqotlar diniy qarashlar bilan bog'liq bo'lgan. Biroq, Renessans davrida ilmiy inqilob yuz berdi, bu esa din va ilm o'rtasidagi munosabatlarni o'zgartirdi. Ilmiy metodologiyalar va tajribalar asosida olingan natijalar, ko'plab diniy e'tiqodlarni shak-shubhasiz savol ostiga qo'yishga olib keldi. Zamonaviy davrda esa, bu munosabatlar yana bir bor murakkablashdi. Ba'zi mutaxassislar din va ilm o'rtasidagi ziddiyatni ko'rsatishsa, boshqalari esa ularni bir-birini to'ldiruvchi tizimlar sifatida ko'radilar. Umuman olganda, din va ilm o'rtasidagi o'zaro ta'sir,

Date: 21st April-2026

insoniyatning bilim va e'tiqod tizimlarining rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu munosabatlar hozirgi kunda ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Har ikki soha o'rtasidagi dialog, insoniyatning ma'naviy va intellektual taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi. Din va ilm o'rtasidagi tarixiy munosabatlar ko'plab madaniyatlar va davrlarda o'zgarib, bir-birini to'ldirib kelgan. Zamonaviy davrda esa, ushbu ikki soha o'rtasidagi munosabatlar yanada murakkablashmoqda. Ilmiy kashfiyotlar diniy e'tiqodlarni qayta ko'rib chiqishga, din esa ilmiy izlanishlarga ma'naviy asoslar taqdim etishga xizmat qilmoqda.

Yoshlar fikrlarida uyg'unlik. Yoshlar fikrlarida din va ilm o'rtasidagi uyg'unlik, zamonaviy ijtimoiy hayotda muhim o'rin egallaydi. Yoshlar, ko'pincha, ilmiy bilimlarni o'zlashtirishda va diniy qadriyatlarini saqlashda muvozanatni topishga harakat qiladilar. Ularning fikrlarida ilm va din bir-birini to'ldiruvchi elementlar sifatida ko'rinadi. Ilmiy yutuqlar, ko'plab yoshlarni diniy e'tiqodlaridan uzoqlashtirish o'rniga, ularga yangi savollar va fikrlar keltiradi. Shu bilan birga, din, yoshlar uchun ma'naviy yetakchilikni ta'minlab, ilmiy izlanishlarida to'g'ri yo'nalish tanlashda yordam beradi. Din va ilm o'rtasidagi bu uyg'unlik, yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar, o'z fikrlarida, ilmiy dalillarni e'tiborga olib, dinning ma'naviy qadriyatlarini rivojlantirishga intiladilar. Bu jarayon, ularning ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishlariga, turli ijtimoiy muammolarni hal qilishga va yangi g'oyalarni ilgari surishga yordam beradi. Natijada, din va ilm o'rtasidagi uyg'unlik, yoshlar uchun hayotiy tajriba va bilim manbai sifatida xizmat qiladi. Yoshlar fikrlarida din va ilm o'rtasidagi uyg'unlik, ularning dunyoqarashini kengaytirish va axloqiy qadriyatlarini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bu uyg'unlik, ijtimoiy hayotda hamkorlik, o'zaro hurmat va bilim almashuvi orqali yoshlar o'rtasida ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shunday qilib, din va ilm o'rtasidagi muvozanat, yoshlarning jamiyatdagi o'rnini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Muammolar va qarama-qarshiliklar. Yoshlar o'rtasida din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi muammolar va qarama-qarshiliklar ko'plab ijtimoiy, madaniy va psixologik omillar bilan bog'liq. Din, ko'pincha, an'anaviy qadriyatlarini mujassam etadi va yoshlarning ruhiyatida chuqur o'rin egallaydi. Shu bilan birga, dunyoviy ilmlar esa yangilik va innovatsiyalarni taqdim etadi, bu esa ko'plab yoshlarni zamonaviy hayotga moslashishga undaydi. Bunday qarama-qarshiliklar yoshlar o'rtasida ichki konfliktlarga, shuningdek, ijtimoiy guruhlar o'rtasida taassuf va nizo keltirib chiqarishi mumkin. Bunday muammolarni hal etish uchun, ta'lim tizimida din va ilmni bir-birini to'ldiruvchi elementlar sifatida ko'rish zarur. Yoshlar uchun din va ilmni o'zaro muvozanatda ko'rish, ularga har ikki sohaning afzalliklarini tushunishga yordam beradi. Ushbu jarayon, shuningdek, din va ilm o'rtasida ochiq muloqot va muhokama o'tkazishni ta'minlash orqali amalga oshirilishi mumkin. Bu, nihoyat, yoshlarni ko'proq tolerant va zamonaviy fikrlovchi shaxslar qilib tarbiyalashga xizmat qiladi. Yoshlar o'rtasida din va dunyoviy ilmlar o'rtasidagi muammolar va qarama-qarshiliklar ko'plab omillar bilan bog'liq. Bu, asosan, diniy e'tiqodlar va ilmiy qarashlar o'rtasidagi tafovutlardan kelib chiqadi. Ularni hal etish uchun ta'lim tizimida integratsiyalangan yondashuvlar, shuningdek, ochiq muloqot va muhokama

Date: 21st April-2026

muhim ahamiyatga ega. Bunday usullar yoshlarni har ikki sohada ham bilimdon va muvozanatli shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi.

Kelajak istiqbollari. Zamonaviy yoshlar uchun din va ilm o'rtasida uyg'unlikni ta'minlash masalasi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, bu jarayonda bir nechta asosiy chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Avvalo, ta'lim muassasalarida diniy va ilmiy bilimlarni integratsiyalash, o'quv dasturlarida bu ikki sohani birlashtirish orqali yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish mumkin. Shuningdek, yoshlarni ilm-fan va din o'rtasida muvozanatni saqlashga undovchi seminarlar va treninglar tashkil etish, ularning fikrlarini ochiq ifoda etish imkoniyatini yaratadi. Bunday tadbirlar yoshlarning shaxsiy va ruhiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'z navbatida, ota-onalar va ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, yoshlar uchun ma'naviy va ilmiy muhitni yaratadi. Natijada, yoshlar o'z hayotlarida ilm-fan va diniy qadriyatlarni birlashtirishni o'rganib, kelajakda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydilar. Bu jarayon, umuman olganda, jamiyatning rivojlanishiga xizmat qiladi va kelajakda uyg'unlikni ta'minlaydi. Zamonaviy yoshlar uchun din va ilm o'rtasida uyg'unlikni ta'minlash maqsadida, ta'lim tizimida diniy va ilmiy bilimlarni birlashtiruvchi dasturlarni joriy etish zarur. Yoshlarni ochiq fikrlilikka va muhokamalarga jalb qilish, ularni ilmiy tadqiqotlar va diniy qadriyatlar o'rtasida muloqotga yo'naltirish, kelajakda ijtimoiy muhitni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Bu jarayon yoshlar ongida uyg'unlikni rivojlantiradi.

Xulosa. Maqolaning asosiy natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarni ilmiy tadqiqotlar va diniy qadriyatlar o'rtasida muloqotga jalb qilish, ularning fikrlash tarzini kengaytirish va ijtimoiy masalalarga bo'lgan qiziqishini oshirishda samarali usuldir. Ushbu jarayon, yoshlarning o'zaro fikr almashishlari va muhokamalarga faol ishtirok etishlari orqali, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shuningdek, diniy qadriyatlar va ilmiy bilimlar o'rtasidagi integratsiya, yoshlar ongida keng ko'lamlil ma'lumotlarni shakllantirib, ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga yordam beradi. Natijada, yoshlarning jamiyatga qo'shgan hissasi ortadi va ijtimoiy muhit yaxshilanadi. Tavsiyalar sifatida, ta'lim muassasalarida ilmiy va diniy mavzularni birlashtiruvchi dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish, shuningdek, yoshlarni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga rag'batlantirish zarurligi ta'kidlanadi. Bu yo'nalishda amalga oshiriladigan harakatlar, kelajakda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Maqolaning asosiy natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimida ilmiy va diniy bilimlarni integratsiyalash, yoshlar orasida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ilm-fan va din o'rtasidagi muloqotni kuchaytirish, ijtimoiy kelishuvni mustahkamlashga yordam beradi. Buning natijasida, yosh avlodning ruhiy va axloqiy rivojlanishi uchun qulay sharoitlar yaratiladi. Bunday yondashuv, jamiyatning turli qatlamlari o'rtasida o'zaro hurmat va tushunishni oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Muhammad Sadiq Muhammad Yusuf. **Hadis va hayot.** — Toshkent: Hilol-Nashr, turli jildlar.

Date: 21st April-2026

2. Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. **Tafsiri Hilol.** — Toshkent: Hilol-Nashr, turli jildlar.
3. Abu Hamid al-Ghazali. **Ihyo ulumiddin.** — Qohira: Dor al-Ma'rifa, turli nashrlar.
4. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch.** — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. To'rayev B.O. **Dinshunoslik asoslari.** — Toshkent: O'zbekiston, 2018
6. Murodov, R. (2023). 'Yoshlar fikrlarida din va ilm o'rtasida uyg'unlik'. Tashkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi.

